

Třicáté výročí založení SIPRI

Problematikou regulace zbrojení, odzbrojení a dalšími bezpečnostními otázkami se zabývá řada světově proslulých center a institucí. Mezi hlavní a prestižní je možné počítat:

- * **International Institute for Strategic Studies** (*Mezinárodní institut pro strategická studia*), který sídlí v Londýně,
- * **Stockholm International Peace Research Institute - SIPRI** (*Mezinárodní stockholmský institut pro výzkum míru*) ve Švédsku.

Na uvedených institucích je zajímavé zejména to, že jsou tvořeny mezinárodním týmem expertů, do jejichž domény spadá problematika mezinárodní bezpečnosti, která v sobě zpravidla zahrnuje otázky zbrojení, odzbrojení, ozbrojených konfliktů a další. Tyto instituce se vyznačují svojí nezávislostí. Jejich ročenky, vědecké zprávy a studie se všeobecně považují za špičkové materiály ve své oblasti a čerpá z nich mimo jiné i Organizace spojených národů a jiné mezinárodní a národní organizace.

Stockholm International Peace Research Institute oslavil dne 1. července tohoto roku 30. výročí svého založení.

HISTORICKÉ OHLÉDNUTÍ

Návrh na zřízení institutu pro výzkum míru byl předložen v roce 1964, a to k připomenutí 150. výročí „klidu švédských zbraní“. Institut měl přispívat k hledání cest pro stabilizaci míru a pro mírové řešení mezinárodních konfliktů. Zaměření výzkumné práce obsahovalo studium zbrojení, omezení a snížení zbrojení, mezinárodní smlouvy a dohody týkající se zbrojení a mezinárodní bezpečnosti.

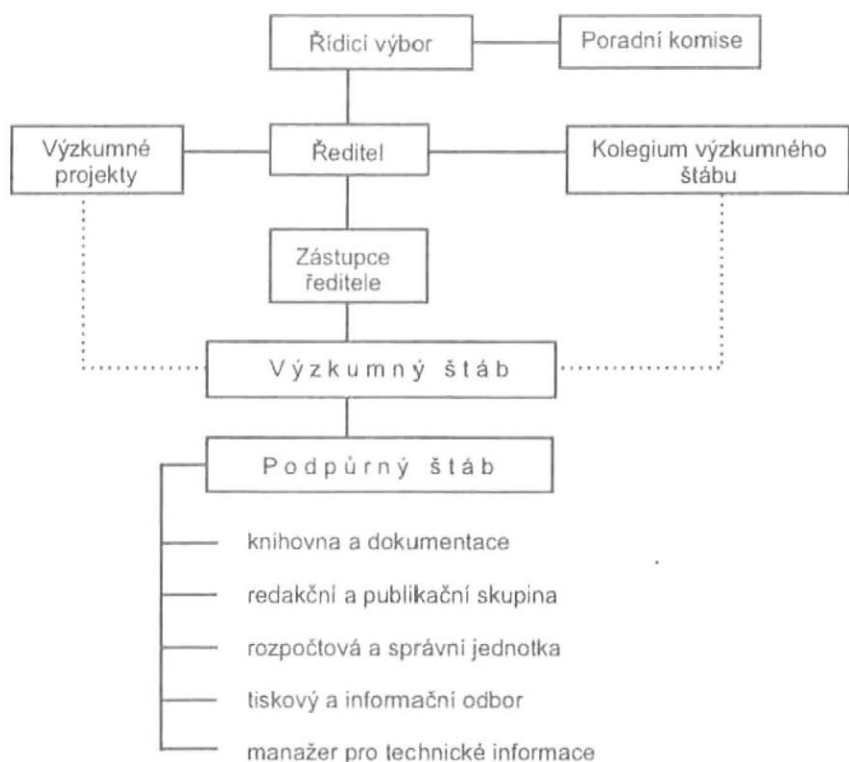
SIPRI si vybudovalo svoji pověst díky profesionálním dovednostem svých odborných pracovníků, soustředování významných údajů, přesných faktů, předkládání dosažitelných nestranných informací o vývoji, výrobě a transferu zbraní, o vojenských výdajích, omezování a snižování zbraní a o odzbrojení.

ORGANIZACE INSTITUTU

Podle dostupných informací má v současné době SIPRI (k 1. únoru 1996) celkem 56 zaměstnanců z 12 zemí celého světa. Organizace institutu je zjednodušeně a přehledně znázorněna na obr.

Poradní komise slouží jako konzultativní orgán. Řídící výbor vyžaduje rozhodnutí o důležitých záležitostech, které se týkají výzkumu, aktivit a organizace institutu a finančních záležitostí. Tyto otázky rozhoduje ředitel institutu. Kolegium výzkumného štábu pomáhá řediteli v problematice výzkumu. Pracovní tým je mezinárodní. Výzkumní pracovníci jsou vybíráni na různě dlouhou dobu, z různých míst světa, pochopitelně představují různé oblasti výzkumu. Jednotlivé národnostní zastoupení je následující: Švédsko - 23, USA - 11, Velká Británie - 5, Německo - 4, Finsko - 3, Nizozemí, Polsko

a Kanada - 2, a po jednom zaměstnanci pak Ruská federace, Austrálie, Island a Indie. Kromě toho i řídicí výbor je mezinárodní.

Obr.

Švédský institut SIPRI nabízí možnost úzké a efektivní spolupráce celého mezinárodního týmu na různých výzkumných projektech, které zahrnují uvedené bezpečnostní aktivity. Institut také zve výzkumné pracovníky, kteří se podílí na výzkumných projektech SIPRI. Kromě toho má široké pracovní kontakty s mnoha partnery, jako například:

- Úřad pro odzbrojení OSN,
- Konference o odzbrojení v Ženevě,
- Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě,
- Přípravná komise Organizace pro zákaz chemických zbraní a řada dalších.

PUBLIKACE A INFORMACE

Publikace SIPRI, jako jsou knihy, brožury, vědecké zprávy a pojednání, tiskové zprávy a další informace jsou rozesílány v širokém rozsahu politikům, výzkumným pracovníkům, novinářům a vybraným organizacím zabývajícím se podobnými bezpečnostními otázkami.

Hlavní tiskovou konferenci pořádá SIPRI jednou ročně u příležitosti vydání ročenky SIPRI. Kromě toho připravuje a pořádá symposia a konference.

Institut je otevřen k uspořádání návštěv z celého světa, a to za účelem získávání informací o výzkumných aktivitách SIPRI nebo k osobnímu setkání s výzkumnými pracovníky.

Hlavní publikací je ročenka SIPRI, která byla poprvé vydána 12. prosince 1969. Ročenka slouží jako nezávislý informační zdroj pro politiky, diplomaty a novináře, kteří zde mohou najít množství údajů o událostech během posledního roku v oblasti zbrojení, odzbrojení, ozbrojených konfliktů, bezpečnosti apod. Ročenka je také využívána OSN, na jednáních o regulaci zbrojení, členy parlamentů a vlád, sdělovacími prostředky a studenty. Poslední ročenka SIPRI vyšla pod titulem: Zbrojení, odzbrojení a mezinárodní bezpečnost.

KNIHOVNA A DOKUMENTACE

Knihovna SIPRI byla zřízena pro potřeby výzkumu. Hlavním předmětem jsou mezinárodní vztahy se zaměřením na mezinárodní bezpečnost, regulaci zbrojení a odzbrojení.

Katalog knih, monografií, výzkumných zpráv a sborníků konferencí je dosažitelný v databázi SIPRI v elektronické formě. Knihovna má také jiné databáze, které zahrnují odkazy na články, jež jsou významné pro výzkum.

V současné době knihovna obsahuje asi 25 000 svazků včetně významných mezinárodních oficiálních publikací. Odebírá rovněž anebo dostává výměnou 350 časopisů a 25 titulů novin.

FINANCOVÁNÍ

Institut SIPRI je téměř plně financován švédským parlamentem. Pro rok 1996 SIPRI obdrželo 21,6 milionu švédských korun, což pro představu při oficiálním přepočtu činí asi 88 milionů korun českých. Kromě toho se snaží získat finanční podporu od nezávislých fondů a nadací, aby byl schopen splnit široké výzkumné programy.

VÝZKUMNÉ PROJEKTY

SIPRI v letech 1996-1997 pracuje na následujících výzkumných projektech:

- ◆ Ročenka SIPRI,
- ◆ Peace-keeping a regionální bezpečnost,
- ◆ Evropská bezpečnost a kontrola zbrojení:
  - budování bezpečnostního systému v Evropě,
  - bezpečnostní otázky Ruské federace,
  - pobaltské státy a bezpečnost.
- ◆ Kontrola zbrojení a bezpečnost Středního východu,
- ◆ Bezpečnost a kontrola zbrojení ve východní Asii,
- ◆ Vojenské technologie a kontrola zbrojení,
- ◆ Dokumentační přehled kontroly zbrojení a odzbrojení,
- ◆ Chemické a biologické zbraně,
- ◆ Vojenské výdaje,

- ◆ Přemísťování zbraní (získávání licencí k výrobě zbraní),
- ◆ Výroba zbraní.

ZÁVĚREČNÉ OHLÉDNUTÍ

Ukazuje se, že po skončení relativně dlouhé éry studené války se dostal svět do kvalitativně jiné politické a bezpečnostní úrovně. Po rozpadu komunistického systému ve střední a východní Evropě, po rozpuštění Varšavské smlouvy však byla globální rizika dříve stojících jaderných koalic Východ - Západ vystřídána riziky nového, mnohdy nebezpečnějšího charakteru.

Současný neklidný svět se zmítá v konfliktech regionálního charakteru, kde ani řešení OSN a zásah mezinárodních vojenských sil nepřináší trvalá politická řešení. Takovým příkladem je bývalá Jugoslávie.

Globální ekologická krize, populační exploze, náboženská a etnická nesnášenlivost, problémy uprchlíků, vzrůstající terorismus a jeho agresivita, problematická mezinárodní kontrola zbraní hromadného ničení, pašování jaderného materiálu pro přípravu jaderných zbraní, distribuce a používání drog, šíření choroby AIDS je několik dalších průvodních jevů současné nestabilní bezpečnostní situace ve světě, a to v předvečer 21. století.

Je tedy naprosto zřejmé, že instituce, jakou je SIPRI, bude mít dostatek námětů pro svoji práci i na počátku dalšího století.

(Podle informační příručky *SIPRI Research Programme 1996-1997* a s laskavým svolením ředitele SIPRI Dr. Adama Daniela Rotfelda přeložil a upravil autor.)

Vláda bude rovněž pokračovat v prosazování ekonomických zájmů naší země ve světě prostřednictvím standardních nástrojů, používaných ve srovnatelných zemích s vyspělou tržní ekonomikou. Při řešení bezpečnostní problematiky zajistí vláda koordinaci zpravodajských služeb a účinnou spolupráci všech orgánů státní správy a samosprávy.

*(Z programového prohlášení vlády ČR,
MF DNES 26. 8. 1996.)*